

Hoofdstuk 1

Hoofdstuk 2

Paragraaf 1

Paragraaf 2

Hoofdstuk 3

Paragraaf 1

Paragraaf 2

Paragraaf 3

Paragraaf 4

Hoofdstuk 4

Paragraaf 1

Paragraaf 2

Paragraaf 3

Hoofdstuk 5

Paragraaf 1

Paragraaf 2

Hoofdstuk 6

Paragraaf 1

Paragraaf 2

Hoofdstuk 7

Paragraaf 1

Paragraaf 2

Hoofdstuk 8

Paragraaf 1

Paragraaf 2

Paragraaf 3

Inleiding

4

Denken met behulp van metaforen

7

Meerdere metaforen voor het leven

8

De metafoor van de levenstrap en van de levensweg

9

De reis als metafoor voor het leven

12

De reis naar Santiago de Compostella

13

Enkele kenmerken van reizen

14

Vragen die de metafoor van het reizen oproept

15

Verschillende soorten reizen

18

De tijdelijkheid van het bestaan

22

Inleiding: tijdelijkheid

24

Het leven is kort

25

Het leven is niet kort

27

Is de dood iets vreselijks?

29

Waarom je niet bang hoeft te zijn voor de dood: Epicurus

30

Waarom je niet bang hoeft te zijn voor de dood: Lucretius

31

De vraag naar de zin van het bestaan

33

Inleiding: zin of zinloosheid

34

Zin en doel van het bestaan

36

Voortleven na de dood?

39

Is de mens onsterfelijk?

40

Mens en dier treft hetzelfde lot

42

Symbolische onsterfelijkheid

48

Memen

49

Genen en memen

49

Zin ontlenen aan het leven zelf

51

Hoofdstuk 1

Inleiding

Nadenken over de vraag wat het menselijk bestaan is en waarin de zin of de betekenis van het leven zou kunnen bestaan: bij zo'n vraag duizelt het misschien wel in je hoofd. Niet voor niets hebben we met een filosofische of levensbeschouwelijke vraag te maken. Op een dergelijke vraag kan geen eenduidig antwoord gegeven worden. Hoe lastig het onderwerp is, blijkt al als je ziet dat mensen er met behulp van gewone taal nauwelijks vat op kunnen krijgen. En dat terwijl het onderwerp zo dichtbij is – het gaat immers om onszelf. Opvallend is namelijk hoe vaak vergelijkingen of metaforen gebruikt worden als mensen iets proberen te zeggen over de zin van het leven.

Hier volgt een voorbeeld.

Een toverbal

Het leven is een toverbal,
je weet niet hoe het worden zal.
Je kocht hem gister voor een stuiver,
toen was hij gaaf, glad en zuiver.
Hij was nog glanzend en sereen,
de kleuren lagen een voor een
onder het oppervlak verborgen.
De grijze tinten van de zorgen,
het donkergroene van de spijt,
de gele haat, de paarse nijd.
Het sterke blauw van het vertrouwen,
de diepe zwart van het rouwen.
Het violet van onze dromen.
Maar, als we eindelijk zijn gekomen,
aan het pure wit van het geluk,
dan bijten we het snoepje stuk.
En worden we een beetje boos,
waarom is het geluk zo broos?

Bij een metafoor vergelijk je iets dat je nog niet kent of dat heel moeilijk te kennen of te definiëren valt, met iets dat je wel goed kent. Op het eerste gezicht hebben de twee dingen die je vergelijkt – het leven en een toverbal – niets met elkaar te maken: maar degene die het woord 'toverbal' metaforisch gebruikt, ziet toch overeenkomsten tussen beide.

In plaats van met een toverbal kun je het leven bijvoorbeeld ook vergelijken met een roos, een spel, een reis of met sneeuw. Dergelijke metaforen kunnen helpen om aspecten van wat 'leven' is, te ontdekken, aspecten die anders misschien verborgen zouden blijven.

Opdracht 1

Ons dagelijks leven kent over het algemeen een grote regelmaat: slapen, eten, school, huiswerk en uitrusten; zij vormen een steeds terugkerende saaie cyclus. Binnen dat routine-bestaan is voor de vraag wat het menselijk bestaan als geheel nu eigenlijk is, wat het allemaal moet en wat voor zin het uiteindelijk heeft, gewoonlijk geen plaats. Maar toch stelt vroeg of laat iedereen zich deze vraag: wat stelt mijn bestaan eigenlijk voor, vind ik mijn leven zinvol? Op welke momenten en onder welke omstandigheden stellen mensen zich een dergelijke vraag?

Opdracht 2

Als iemand je de vraag stelt: 'Vind je dat jouw leven zin heeft?' zul je waarschijnlijk wel even schrikken. Zo'n vraag hoor je niet te stellen, is misschien je spontane reactie. Mogelijk schrikt de vraag af omdat hij zo ongrijpbaar klinkt, een beetje zweverig ook. Maar als je de vraag nu eens vertaalt in: hoe maak je het?

Welke vertaling van de vraag 'Vind je dat jouw leven zin heeft?' is het beste volgens jou?

1. 'Hoe maak je het?'
2. 'Vind je het leven de moeite waard?'
3. 'Ben je blij dat je geboren bent?'
4. 'Is je leven geslaagd?'
5. 'Ben je gelukkig?'

Opdracht 3

Lees aandachtig het gedicht 'Een toverbal'. Beantwoord daarna de vragen.

- a. Wordt het leven door de vergelijking met een toverbal voorgesteld als heel groots, als heel belangrijk of roept deze metafoer iets anders bij je op? Denk goed na.
- b. Een pasgeborene is nog onwetend over wat het leven allemaal voor hem of haar in petto heeft. Hoe wordt dat in het gedichtje van de toverbal verwoord?
- c. Breng structuur aan in dit gedicht door het in drie stukken te verdelen. Waar leg je de twee scheidingen? Waarom juist daar?
- d. Welke filosofie over het leven wordt in het derde stuk van dit gedicht verwoord?